

LECKEKÖNYV

Elmondanám

Szerkesztői előszó

Május ilapunk azért kapta az „Elmondanám” címet, mert annyi mindent szeretnénk mondani, a Valami Más egyetemi zenekar eredeti üzenetént túl, azon, hogy „hiányzol”. Sajnos az elmúlt másfél év során a hiány számos formájával kellett megismerkednünk, ez a hiány mára talán oldódni látszik, hiszen újra közösségben élhetjük meg hitünket, erre utal a borító képe. Az újság tartalma, pedig különböző hiányosságainkra azok és önmagunk kifejezésének módjaira világít rá. Remélem két vizsga között tartalmas pihenőül szolgál majd ez a 18 oldal.

Szeretnék köszönetet mondani mindenkinek aki írásával hozzájárult az egyetemi- kollégiumi lelkek épüléséhez valamint, a már megszokott színvonal megtartásához és köszönöm a számos olvasói visszajelzést, kritikát is, amely a Leckekönyv javára vált.

Áldott vizsgaidőszakot és nyarat kívánok az egész szerkesztőség nevében, az őszi szíves viszontlátás reményében.

Jeszencsák Lilla

Szoktál magadban beszélni?

Én az utóbbi időben teljesen elfelejtettem, hogyan kell.

Nem mintha nem morajlana bennem a kimondatlan szavaim tengere – a járvány és a korlátozások óta talán sokunknak hiányzik az a közeg, ahol megoszthatjuk az örömeinket és a fájdalmainkat. Sőt, talán vannak, akik már réges-régóta érzik, hogy nincs az a fül vagy szív, amely nyitott lenne rájuk.

Talán éppen ezért, bennem elhallgatni tűnik az hang, amellyel magamban is tudtam beszélni. Mennyire jó is pedig az, ha valaki magának beszél, vagy ha naplót ír!

Te szoktál magadban beszélni?

A szavak persze csupán egyetlen csatorna a számtalan lehetőség közül: a rajz, a zene, a tánc mind teljes értékű eszközök arra, hogy kifejezzük magunkat. Valamiért, a mi kultúránkban azonban a szavakra figyelünk leginkább.

Ezzel szemben, az indiai tradíció fontos elemei a mudrák. Olyan kéztartások ezek, amelyek önálló kifejezőeszközei a hindu és buddhista vallási elemeknek – valamelyik mozdulat gyógyít, néhány bölcsességet ad át, együtt azonban felhasználhatóak arra, hogy ősi történeteket meséljen el az ember, szavak nélkül. Mikor Amerikában voltam, egy vallásközi istentiszteleten mesélt nekünk így egy hindu egyetemista társunk, természetesen, miközben elmagyarázta, hogyan is kell érteni a kezeket. Az üzenet akkor adható át tisztán, ha előtte az ember újra meg újra elgyakorolja – hiszen a közel 400 különböző kézállás során a legapróbb bizonytalanság is ahhoz vezethet, hogy

nem értik meg, mit is mutatsz.

Az ujjperceid görbülete, a csuklód állása és a tenyered nyitottsága akkor áll szolgálatodba, ha megismered őket előtte.

Ehhez az kell, hogy figyeld meg: hogyan mozdul a kezed, ha védekezel? Hogyan nyílik ki, ha adsz? Hogyan kulcsolod össze imára?

Ugyanez a szó: mit mondasz, ha megijedsz? Hogyan kezded reggelente az első mondatod? Mi jön a szádra, ha az Úrnak címzed? És ha másnak?

Ha felismerem a testem beszédét, kapcsolatba léphetek vele. Úgy ismerem meg magamat, ha megfigyelem, hogyan fejezem ki.

Ha festek, nem is tudom mindig, miért azt a színt használok, és a gitáron se tudom, miért azt az akkordot pengetem. Azzal vajon tisztában vagyok, miért használok ezeket a szavakat? A mögöttük húzódó tartalom mindig több, mint a pusztá jelentés. Vigasztalni és bántani is lehet ugyanazokkal a szavakkal.

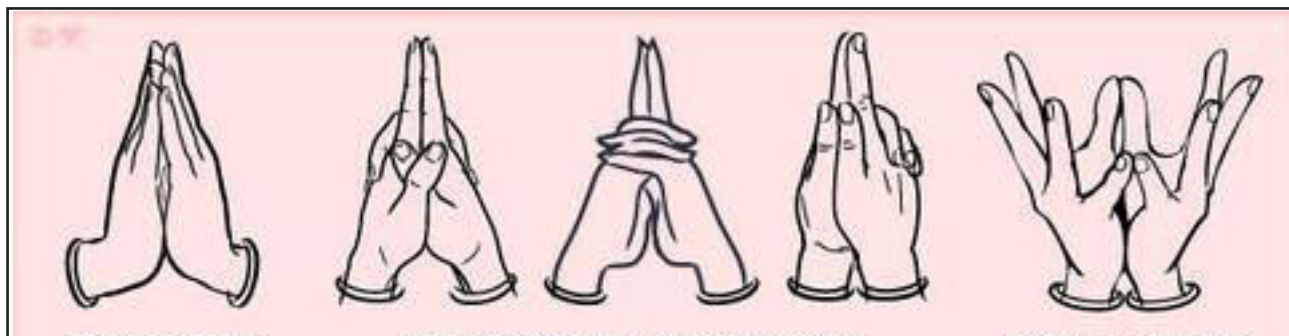
Aki magában beszél, a tiszta gondolkodást gyakorolja. A szavakat szelídíti.

Gyakorolj! Melyek azok a szavak, amelyeket jó érzés kimondani? Mik azok a hangok, amelyek rezdülése a levegőben kifejezi, amit gondolsz? Mi az a hangerő, ami leginkább összhangban van azzal, aki most vagy? Mi az a szó, ami fáj?

Beszélg magadban!

Ha te már hallod a benső hangod – csak akkor tudod hallatni is.

Slezák Bence

Agresszió és kommunikáció

Amikor a kommunikáció fogalmáról hallunk a közbeszédben általában a közösségi média, Facebook, Instagram, stb., jut eszünkbe vagy éppen a meggyőzési technikák, propaganda. A kommunikáció azonban sokkal több réteggel rendelkezik, hiszen a beszédén kívül hozzá tartoznak, arckifejezéseink, mozdulataink, sőt a művészet is a közvetett kommunikációnk része. Ebben a cikkben azonban csupán a beszéd spektrumával foglalkozom, ugyanis egy fontos összefüggésre szeretném felhívni az olvasó figyelmét.

Első ránézésre furcsa lehet, hogy éppen ezt a két fogalmat párosítottam. Az agresszió kapcsán azonban elengedhetetlen szóba hozni a kommunikáció fontosságát. Oswald Spengler Ember és gép című könyvében a beszédre úgy ír, mint a kéz meghosszabbításáról. Feltárja számunkra azt az elméletet, melyben rámutat arra, hogy az emberi civilizáció fejlődése közvetlen kapcsolatban áll a nyelvi fejlettséggel, hiszen amíg nem alakult ki egy közös nyelv az emberiség korának hajnalán addig képtelenek voltak felmenőink együtt dolgozni, sőt közösséggé sem tudtak formálódni. A beszéd vagy jelen a esetben a nyelv tehát egy olyan eszköz, melyet mi egy alapvető eszközként kezelünk és ezért sokszor elfelejtkezünk

ennek igazi jelentőségén gondolkodni. A továbbiakban arra teszek kísérletet, hogy egy egészen egyszerű példával bizonyítsam milyen összefüggés is van a nyelvhasználat, beszéd, és az erőszak között.

Dosztojevszkij Bűn és bűnhődés című regényében tudomást szerezhettünk arról, hogy Raszkolnyikov, a főhős, hogyan öli meg Ivanovná, az uzorást, majd arra, hogy hogyan magyarázza magának és a környezetének tetteit. A hős a lelkiismeret-furdalásba mégis belebetegszik és művégen csak azáltal sikerül megkönnyebülnie, hogy elismeri bűnét és börtönbe jut. Az orosz fikciós hős példája egy általános igazságra is felhívja figyelmünk: a lélek és a lelki fájdalom közvetlenül ahhoz kapcsolódik, hogy ki fejezzük-e vagy egyáltalán ki tudjuk-e fejezni. Persze a Raszkolnyikov példája csak egy a sok közül, és ma már azt is tudjuk, hogy a művészetterápia pontosan ezt az érzelmi ventilációt, azaz szakmai szóval élve szublimációt, teszi lehetővé. Miképpen kötődik ez az agresszióhoz? Nos, a válasz többretegű, de igyekezni fogok lényegretörően fogalmazni. A legfontosabb kijelentés, melyet a lentebbiekben taglalni fogok, a következő: minél jobban fejlett az egyén kommunikációs készsége, annál jobban képes uralkodni magán, annál kevésbé agresszív.

Jelenleg egy óvodában is dolgozom, óvóbácsiként, így egy egészen személyes példával fogom leírni az agresszió és kommunikáció kapcsolatát. A munkahelyemen mindennapos, hogy gyerekek között konfliktus alakul ki, amivel persze néha verekedés is jár, melyet nehéz mindig előre megjósolni, hogy mikor következik be. Azokban az esetekben amikor egy gyerek bántja a másikat egy érdekes dolog lehet megfigyelni: az agresszió általában nem előre kitervelt, azaz szándékolt, hanem impulzív, frusztráció alapú. Ezekben az esetekben a két gyerek között kommunikációs

rés van, tulajdonképpen elbeszélnek egymás mellett. A bántalmazóra jellemző, hogy utána elbújik vagy arrébb megy, akárcsak Raszkolnyikov, hogy ne kelljen szembesülnie az érzelmi teherrel amit másik szenvedése által gerjesztett bűntudat jelent. Ezeket a problémákat egy nevelőnek két idősíkon kell kezelnie: rövidtávon össze kell békítenie a gyerekeket, míg hosszútávon meg kell őket tanítania szocializálódni és olyan kommunikációs készségeket kell átadnia, melyek leredukálják az egymás melletti elbeszélés gyakoriságát. A száraz elmélet után a gyakorlat már sokkal izgalmasabb. Hogyan valósulhat meg mind a két cél? A mindkét távlat kihívásait és ezeknek megoldását összeköti a Raszkolnyikovtól eltanult módszer, mégpedig az artikuláció. A gyerekeknek tehát egy beszélgetésben kell egymásnak elmondaniuk érzelmeiket, melyben az oktató csak egy segédként vesz részt, szavakat adogatunk ott ahol megakadna a kommunikáció. A kommunikáció fejlesztése csak ezután következik, mely keményebb fának bizonyult, mint a konfliktuskezelés. A metamodern generáció gyermekei hátránnyal indulnak az előző

generációkhoz képest kommunikációs skillek tekintetében, hiszen a szülők nagy része csak nagyon ritkán olvas, így gyerekkori mesék hallgatása kimarad a legtöbb gyerek életéből. Az oktató tehát hatványozottan rá van kényszerítve arra, hogy olvasson a csoportjának, hiszen ez már nem jutalom, ahogyan szüleink és nagyszüleink idejében volt, hanem mindennapos szükséglet a szókincs bővítéséhez.

Lekerekítésképpen azt az állítást hangsúlyoznám, hogy az érzelmi kifejezőkészség csak kommunikációs kompetenciák segítségével fejleszthető és az agresszió pedig az érzelmi megkönnyebbülés, szublimáció, fokozásával csökkenhet egy közösségben. A mindenkori iskolai rendszer egyik legnagyobb kihívása, hogy a diákjai megfelelő szavakhoz, eszközökhöz jussanak, ahhoz, hogy kifejezzék magukat és ne tegyenek kárt önmagukban és embertársaikban.

Mátyás Gergő

A teremtett világ védelme, az ember szerepe és feladatai a természetben

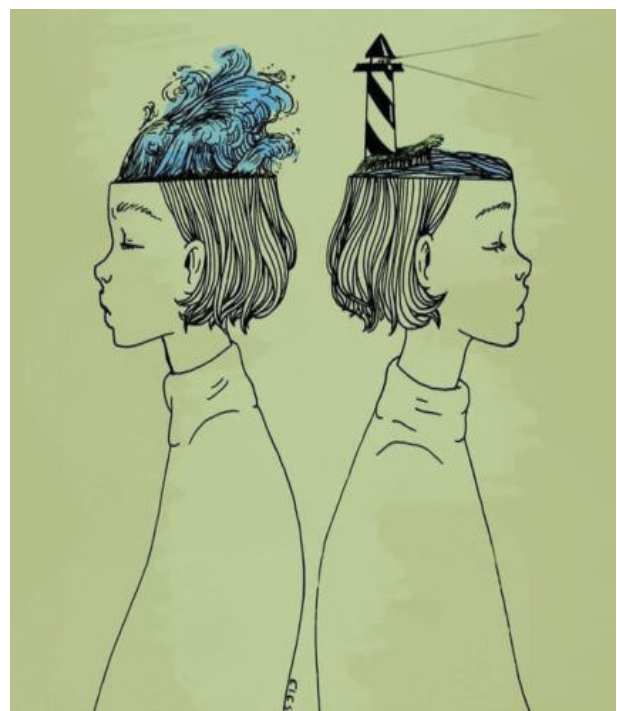
A klímaválsággal, a globális környezeti krízissel kapcsolatos tudásunk az utóbbi években jelentősen bővült, nem utolsósorban a rögzült életvezetési szokásainkat hirtelen kizökkentő világválság következtében. Ma már az is kénytelen számot vetni életmódunk fenntarthatatlanságával és a fenntarthatatlanság belátásából fakadó szorongással, aki korábban, lelki békéjének megőrzése érdekében, igyekezett messze elkerülni a nyugtalanító előjelek bármiféle tudatosítását és értelmezését. Nem tudjuk többé nem észrevenni, hogy bajban vagyunk, bajba sodortuk magunkat és környezetünket egyaránt.

Mit tehetünk mégis? Keresgélni sem kell, központi felhívások és alulról jövő kezdeményezések szinte végtelen sora kínál cselekvési lehetőségeket, hasznos tippeket és követendő viselkedésmintákat a rossz működési mechanizmusok megváltoztatásához. Nagy lendülettel és lelkesedéssel kezdünk bele a csomagolásmentes életmódba, a veteményes kialakításába, a megbízható forrásból származó élelmiszerek beszerzésébe, házuk-lakásunk szigetelésébe, háztartási berendezéseink korszerűbbre cserélésébe, utazási szokásaink megreformálásába, szűkebb és tágabb lakókörnyezetünk személtmentesítésébe, a madarak téli etetésébe vagy egyes környezetvédő csoportok rendszeres anyagi támogatásába. Igyekszünk megszüntetni a visszásságokat, kiküszöbölni a tévedéseket, a problémák elébe sietünk, hogy minél hamarabb és minél hatékonyabban megoldjuk azokat, vagy legalább megelőzzük a nagyobb károk bekövetkeztét. Életünk egyre nagyobb területén felelünk meg a környezetvédelmi aktivizmus valós és vélt etikai követelményeinek.

Ennél azonban lehet fontosabb, sőt sürgetőbb teendőnk is: a gondolkodás. A

lázás megoldáskeresés helyett érdemes először minden emberi adottságunkkal: intellektusunkkal, érzelmeinkkel és érzőképességünkkel is arra koncentrálnunk, hogy megkeressük és feltegyük a lehető legjobb kérdéseket. E kérdéseknek nem csupán a válságjelenségek gazdasági vagy ökológiai összefüggéseire kell vonatkoznunk, hanem mindenekelőtt saját magunkra, aktuális helyzetünkre, változó szerepeinkre, a létezéshez, embertársainkhoz, az egyéb teremtett létezőkhöz és a Teremtőhöz fűződő összetett és sokszor ambivalens viszonyainkra. Akkor fogunk tudni felelősen gondoskodni, ha a gondolkodás folyamata során tisztázni tudjuk, mit is jelent a gond. Nem az ügybuzgó, versengő és a gyors megoldásokat hajszoló cselekvés, sokkal inkább az együttgondolkodás öröme, a párbeszédre való nyitás az, amit első lépésként emberi valónk legjobb részeként a teremtett világ ajándékaiért hálásan felajánlhat

Szűcs Kinga

Szerelmes dallamok a templomban?

Isten és a világi zene

Bár a zenetörténet folyamán legtöbbször egyházi zene élvezte az írásbeliség privilégiumát, a világi zenétől mégsem határolható el teljes pontossággal. A konzervatívabb egyházi zene általában egy kis késéssel átveszi a világi zene újításait. Ez a különbség, akár 100 év is lehet, de van, hogy egészen kicsi a szakadék az éppen aktuális világi zene és az egyházzene gyakorlata között.

Luther kiváló zenész volt, jól énekelt, Erfurti éveiben egy balesetből való lábadozásának idején tanult meg önerőből lantozni. Ellensége, Cochlaeus, frankfurti dékán, ki is gúnyolta, hogy worms-i útjában a vendéglői szálláson hangosan verte lantját. Luther tudatosan kereste az egyszerű emberek társaságát, így otthon volt a német népdalok és a német világi zene képviselőinek, a mesterdalnokoknak világában. Ennek nyoma maradt énekeiben is: kimutatható a német népdal hatása a „Mennyből jövök most hozzátok...” (150), „Mi Atyánk, ki vagy mennyekben...” (72) kezdetű énekeiben, leghíresebb kompozíciója, az „Erős vár a mi Istenünk...” (254) pedig dallamában a német mesterdal világával mutat rokonságot.

A koráloknak azonban van egy csoportja, amely még szorosabb kapcsolatban áll a világi zenével. Azok az énekek tartoznak ide, amelyek dallama teljes egészében egy világi dalra vezethetők vissza. Luther szerint ugyanis a jó világi dallamokat „nem szabad az ördögnek átengedni”. Az evangélikus egyházzene éppen ezért olyan népszerű, világi dallamokat is felhasznált, melyeket az emberek jól ismertek, így római egyházzal ellentétben az evangélikus egyházzeneben a vallásos és a profán zenének teljes elkülönítése nem történt meg. A lutheránus megközelítés szerint a világi zenét is meg lehet szentelni azzal, ha új, nevelő jellegű asszociációkat kapcsoltak hozzá: „Az utcai énekekből, lovagi vagy bányászdalokból úgy lesz keresztény erkölcsiségű ének, hogy a gonosz, ingerlő dallamoknak, a szégyenteljes daloknak, melyeket az utcán, tereken, házakban vagy máshol énekeltek, megjavul a jellegük azáltal, hogy jó és kíváncsú keresztény szöveget kapnak.”

A „Már nyugosznak a völgyek...” (113) kezdetű kedvelt esti énekünk eredetileg Heinrich Isaac késő-renaisszánsz flamand zeneszerző szerelmes búcsúdala volt, melyben az énekes a bánatát fejezi ki, amiért el kell hagynia egy udvari állást, és így távozva kénytelen elszakadni szerelmétől, de hűséget ígér neki, és Isten oltalmába ajánlja. „Öröm van nálad...” (364) kezdetű énekünk dallama eredetileg egy 1591-ben megjelent olasz, kissé pajzán tartalmú táncos ének volt, amely a szerelmesek boldog életét mutatta be. A szintén népszerű „Mint a szép hűvös patakra...” (76) kezdetű énekünk dallamát pedig valószínűleg egy francia, hagyomány szerint II. Henrik király által komponált, „Ki látta Isten arcát?” című vadászdal adta. „Istentől el nem állok...” (337) kezdetű énekünk is világi eredetet mutat, a dallamot eredetileg Jehan Chardavoine adta ki 1557-ben Lyonban, a szöveg egy gyönyörű lányról szól, akit akarata ellenére apácának adtak, és emiatt gyötrődik.

Az említett példák jól mutatják, hogy énekeskönyvünk zenei anyagában meghatározó a világi zene hatása. Véleményem szerint nem szabad megbotráncolni azon, hogy egy mára bevetté vált koráldallam eredetileg egy szerelmes világi vers zenei anyaga volt. A lutheránus egyházzene legnagyobb alakja, Johann Sebastian Bach – aki több említett dallammal is dolgozott – Bibliájának margójára a következő mondatot jegyezte fel: „Az imádkozó, áhítatos, hívő zenében Isten az ő kegyelmével mindenkor jelen van.” Hiszem, hogy a zeneileg értékes világi dallamok jó és kíváncsú keresztény szöveget kapva eleget tehetnek Bach meghatározásának.

LA BAÏONNETTE

CHANSONS DE FRANCE
ILLUSTRÉES PAR
GERDA WEGENER.

Tükröm, tükröm, mondd meg nékem...

Ismerni valakit, valamit. Ez egy állapot. Ismerkedni: ez folyamat. Nem is tudom, van-e olyan, hogy ez valóban befejezetté válik. Hányszor mondjuk, hogy „ismerlek”, „tudom ki vagy”, de ezek sokszor a felszín kapirgáló tudást takarják. Ha kérdezik, sok embernek tudom a teljes nevét. Esetleg még a hobbijait, és ha közel áll hozzám, akkor ismerem valamennyire a történetét. De az egész lényét? Önmagunknak sokszor csak darabkáit szórjuk a világba, a gondolataink, érzéseink töredékének engedünk utat kifelé. Hogy belül mi minden zajlik, azt először a bentit hordozónak kell megvizsgálnia.

Az önismeret folyamata alázatra, kitartó törődésre és bátorságra tanít. Alázatra, mert habár meglehet, sok mindent megfigyeltem már magamon,

azért mindig meg tudom lepni magam egy-egy nem várt reakcióval. Az ilyenkor beérkező kérdőjel-kavalkáddal pedig valamit érdemes kezdeni. Ez a folyamatos tapasztalása a bennem megbújó – időnként megrázó – működésnek arra tanít, hogy ember vagyok. Annak minden szépségével és töredékességével.

Az ilyen pofonoknál van szükség bátorságra. Ijesztő, hogy nem csak az vagyok, ami szeretek lenni. Hogy nem az vagyok, aminek látszódnia szeretek. Folyamatos tükröz az egész élet, mégis sokszor szorgosan görbítjük, ahol csak kedvünk tartja. Néhány éve lettem figyelmes arra, hogy a félelmem vezet sok kapcsolatomban. A bennem zajló valóságtól tartottam, és nekifordítva a hátamat próbáltam dűlőre jutni az élettel.

Például mert nem volt kedvem szembenézni a ruhát a testvéremtől irigylő énemmel. Gondosan levezettem magamnak egy jó részletes magyarázatot, hogy miért is jogos az irigységem. Csak ott csúsztam el, hogy az önismeret szerintem nem magyarázkodás, nem önfelmentés. Annál inkább kíváncsi magyarázatkeresés és felelősségvállalás a magam érzéseimért. Bátran szembenézni a hiányosságaimmal és vállalni azokat. Kérdezni magamat és elfogadni a maszatolás nélküli válaszokat. Sőt, csak azokat elfogadni. Ha ez nehézséget okoz, az is mesél rólam. És továbbra is törődni magammal mindezekkel együtt.

A vírushelyzet alatt ezt az egész magammal ismerkedős folyamatot rendszeressé igyekeztem tenni. Egyrészt jelen lenni magamként. Odafigyelni magamra, hogy egy-egy szituációban mit érzek, ennek vannak-e bármilyen fizikai velejárói (pl. gombóc a torokban). Megkérdezni, hogy milyen szituációkban éreztem már hasonlót. Hogy mindezek a felismerések, „kutatási eredmények” ne vesszenek el, vezetek naplót és érzelemnaplót is. Ezek segítenek átlátni a velem és bennem történő eseményeket, így könnyebb figyelni az ismétlődő reakciókat és a változásokat is.

Egy művészeti táborban a darabunk rendezője mondott nekem egy nagyon fontos mondatot önismerettel kapcsolatban: „Merj szart csinálni. Engedd magad csak működni.” Szóval, önmagunk megélése nélkül nincsen önismeret. A tiszta kép nem a számunkra legideálisabb lesz, ez biztos. Szerintem az első lépés, hogy beismerem, felvállalom, kimondom - elsősorban magamnak - hogy töredékes vagyok. Megsiratom az idealizált énem, aztán félreteszem, és úgy nézek szét a világban, az életem különböző pontjain, az összes találkozásomban, hogy minden, de minden ami történik, segít mesélni magamnak magamról.

Számomra a legfontosabb, amit az önismeret ad, az a falak leomlása a kapcsolataimban, az alkotásaimban. Megnyílik a lehetőségem tisztán képviselni azt, amit eddig megismertem magamban, általam ráfestett máz nélkül. Ez hegesebb, koszosabb olykor, mint azt szeretném, de az is vagyok, ami nem szeretnék lenni. A legtöbb, amit tehetünk: szembenézni, közel engedni ezt a valós képet, elfogadni a létezését, és keresni a változás útját, ha ezzel ártunk bárkinek, magunkat is beleértve.

Lobboda Izabella

Nyisd meg a szádat a némaért, a múlándó ember ügyéért.

/Péld 31,8

4Móz 11,11-17

„Csak két olyan állandó formája van a létezésnek, amellyel érdemes élni az életet — egy vallás magasrendű gyönyörűségével, vagy valamiféle veszteség magasrendű bánatával. Minden más pusztá tengődés, és csak a lelki botanika számára lehet érdekes az ennyire

felhígult emberi lét...” ahogy Fernando Pessoa portugál költő állítja. Mert az ember, vagy a veszteség ilyen-olyan szintű bánatában él, vagy a vallás mélységes mély kérdései és válaszai között próbálja megtalálni saját életének értelmét, a többi csak hígítás, mondja Pessoa.

Minden hígítás közül számomra legirritálóbb és bosszantóbb, amikor a vallást hígítják fel. Mit értek felhígított valláson?

Amikor Jézust úgy prezentálják, mint örömadó és gyógyító automatát, vagy univerzális radírt, aki minden emberi piszokságot eltüntet, és közben szól a fennakadt szemű hála és dicsőségmondás, és szólnak a negédes, szirupos dalok... Woody Allen egyik szereplőjének szájába adja e szavakat: „Ha Jézus mindezt látná, egyfolytában hányna.”

Aszánk vajon nem arravaló, hogyanémákért szóljon, azokért, akik azért némultak el, mert nem tudtak, nem is akartak megmerítkezni a híg lötytyé silányított istenimádatban? Az a közmondás, hogy „vannak, akik szeméremből nem hisznek” – leginkább akkor érthető, ha ismerjük a szemérmetlenül magabiztos hívők harsány ömlengését.

Kovács Imre lelkész kollégánk, aki már sajnos nincs köztünk, még teológus korában fogalmazta meg: „Az a baj ezekkel a szentlelkes gyerekekkel, hogy nagyon hangosak, pedig a Szentlélek a Vigasztaló.” Akik a felhígított vallási létezésben érzik

jól magukat, az jelenti számukra a hitet, azok számára pünkösöd azt jelenti, hogy majd mindenki pont úgy fog fennakadt szemekkel hallelúján, mint ők.

De pont fordítva van: pünkösöd a hígított lötytyéből való visszatérés az igazi, Isten-adta töménységhez és tisztasághoz. Visszatalálni a jó ízléshez. Visszatalálás a forráshoz, mely nem igényel hígítást, édesítést, aromákat, színezékeket és hasonló adalékanyagokat.

Pünkösöd annak az ünnepe, hogy a dolgok elegek önmagukban, hogy az élet úgy-ahogy van: adalékanyagok nélkül, önmagában is ízes, zamatos, gyönyörűséges és – leginkább, és legfőképpen - szent. És ezt a némaságban és a mulandóság szomorúságában lehet megtapasztalni.

Mózes a tömény, hígítás nélküli emberi létezést élő figura. Mélyen átéli a veszteséget, szinte maga is belehal a népet ért veszteségekbe.

Ő az, aki megnyitotta száját a némaért, és a mulandó ember ügyéért képes volt még Istennel is dacolva, vitatkozva, érvelve - kiállni.

Ő az, aki abban reménykedik, hogy egy általa adott vallás képes lesz kárpótolni az embereket a veszteségekért, melyeket elszenvedtek. De az a hófok, melyen ő szenvedélyesen szolgálja Istenét, önmagában nem elég ahhoz, hogy egy egész nép az ő szenvedélyének tüzénél az egyistenhit tisztaságáig átmelengesse a lelkét. Mert a nép, akkor és azóta mindig, így most is - visszavágyik a hígított emberi létezéshez, az egyiptomi olcsóságot akarja újra élvezni.

De az a kompromisszumok nélküli Mózes, ez az erős és tiszta létet és vallást képviselő, eleven lüktető esszencia nem kell a népnek. Az ő megalkuvás nélkülisége, töménysége túl erős a népnek.

De ez a mai a XIX. Század civilizált emberének sem kell. Vélhetően sosem élt olyan nép, olyan emberi közösség, melynek kellett volna Mózes. Mert az ember eredendően hajlamos arra, hogy az élet valós élményei helyett a hamisat, a hígítottat, az illúziót válassza. Mert van akinek az illúzió kell, nem a valóság. Nem az élet, hanem ami helyette van. Miként van aki választhatná a szerelmet, de helyette a nem-szerelmet választja. Fjodor Mihajlovics Dosztojevszkij egyik kisregényében a Fehér Éjszakákban is erről van szó. Nasztyenka és az álmodozó férfi között az együtt töltött négy fehér éjszaka során szerelem szövődik, de ezt a leány mégis elutasítja.

A leány öngyilkossága után a férfi így töpreng: Félt a szerelemtől. Komolyan kérdezte magától: elfogadja-e ezt az életet, vagy nem? Nem tudta magát rászánni, inkább meghalt. Tudom, tudom, hogy nincs mit okoskodni ezen annyit: ő nagyon is sokat ígért: félt, hogy nem tudja majd megtartani.

Miért halt meg?... Engem becsületesen, a lelkével kellett volna szeretnie, nem pedig úgy, mint ahogy a fűszerest szerethette volna. S mivel nagyon is szűzies, nagyos is tiszta volt ahhoz, hogy nekem csak olyan szerelmet adjon, mely a fűszereshez lett volna méltó: nem akart megcsalni, hogy szerelem helyett félszerelmet, semmit se adjon.”

Van, hogy a szerelem túl erős, az élet túl erős, alig bírjuk elviselni. Van, hogy Isten túl erős, és a hívő ember tapasztalatában úgy jelenik meg, mint emésztő tűz. de mégsem hígítható fel, nem lehet háziasítani, mert mássá válik, átalakul, sőt elillan a közelünkéből, ha ilyen kísérletet teszünk. Ez az illanó jelleg, ennek az illanó, tovatűnő jellegnek a neve lélek. Elillan, mert nem lehet birtokba venni. Lelki, mert nem lehet skatulyába zárni.

S.C. Lewis Nárnia Krónikaiban Jézusban testet öltött Isten allegóriájaként egy oroszánt szerepeltet, akinek Aslan a neve.

A regényben – szinte mottószerűen - többször visszatér, egy mondat: „mert Aslan nem szelídített oroszánt.” Olyan esetekben hangzik el – mintegy figyelmeztetésként ez a mondat, amikor már-már elvárnák az emberek, a történet főszereplői, hogy Aslan álljon rendelkezésükre, mint eszközt bocsássa magát az emberek rendelkezésére, mert ilyen vagy olyan bajban és nehézségek között vannak. És erre ez a válasz: „Aslan nem szelídített oroszánt.”

Az Isten lélek. – Mondja Jézus. – És akik őt imádják, azoknak lélekben és igazságban kell őt imádniuk.” /Jn 4,24

A lélek pedig korlátozás nélküli, befoghatatlan, megszelídíthetetlen. Éppen határtalansága az, mely miatt ellenáll minden korlátozási kísérletnek. Ezért legfőbb jelképe a szél, mely nem korlátozható: Ezért mondja Jézus: „A szél arra fúj, amerre akar; hallod a zúgását, de nem tudod, honnan jön, hová megy. Így van mindenki, aki a Lélektől született.” / Jn 3,8

És a Lélek határtalanságáról hasonlóan beszél az egyik első görög filozófus, Hérakleitosz:

„Bármely úton jársz, nem találhatod meg a Lélek határait, oly mélységei vannak.”

A görög filozófusnak és Jézusnak a gondolatmenetét egyesíti Pál apostol, amikor 1 Korinthus 2,10-ben ezt írja: a Lélek mindent megvizsgál, még Isten mélységeit is.

Horizontális és vertikális dimenziókban egyaránt kell gondolkodnunk. Nemcsak abban, hogy mindig több az élet, annál, aminek gondoljuk, hanem abban is, hogy mélységében is több. Ennek a mélységnek, mely Isten mélysége, a Lélek mélysége, nincsenek határai.

Nincs korlátozva a templom, vagy úgy általában a templomok területére, nincs kötve istentiszteletekhez, bibliaórákhoz, hittanórákhoz, keresztelekhez, úrvacsorákhoz.

Az evangélikus egyház nem is azt tanítja, hogy az egyház alkalmain találkozhatunk Istennel és az ő Szentlelkével, hanem azt, hogy a Vele való találkozás legvalószínűbb alkalmai, és helyei ezek.

És mégis, ez a határtalan Lélek mégis meg akarja ismertetni velünk mindazt, amit Isten nekünk ajándékozik.

De a lélek elválaszthatatlan kell, hogy maradjon a végtelenség és a mélység dimenzióitól. Az esszenciális, a tömény, a hígítatlan létezésről.

Minden felszínes kísérlet és illúzió-keltés ezért idővel lelepleződik, mert az isteni mélységet is ismerő és megvizsgáló Lélek csak az emberi mélységek közepette hajlandó megnyilatkozni.

Az emberileg átélhető legnagyobb mélység az, melyet a Mózes 4. könyve Mózesről elmond. Ebben a mélységben még a halál is kíváncsnak tűnik számára.

Ebben a helyzetben pedig Isten nem az egyiptomi könnyű életet visszasíró népnek ad igazat, hanem Mózesnek. Ezt pedig úgy fejezi ki a bibliai történet, hogy Isten Mózes lelkét sokasítja meg. Hetven a teljesség száma a zsidó számmisztikában. Ez a sok terhet cipelő, a hitbelileg és emberileg elképzelhető legnagyobb mélységeket megismerő ember lelke kap igazolást. Az ilyen terhekkal küszködő, ilyen mélységeket megjárta ember számíthat arra, hogy lelkülete, hozzáállása, szíve-lelke, mindaz, amiért élt-halt, az másokban él tovább, és nemzedékek hosszú során át fennmarad. Ámen

Réz-Nagy Zoltán

Teológiai tartalmak orgonán?

Számunkra ma természetes, hogy az orgona a templom jellegzetes hangszere, de tudjuk, hogy volt időszak, amikor eleink egészen máshogy gondoltak rá. Köztudott, hogy az orgona ókori találmány, és a Római Birodalomban is használatban volt. Az persze egy egészen más felépítésű hangszer volt. Sípsoraival nem különböző hangszíneket lehetett összeállítani, hanem minden valószínűség szerint különböző hangnemekben lehetett játszani. A billentyűk helyén pedig feltehetően kis nyelvecskék voltak, amelyek kihúzásával és visszatolásával lehetett megszólaltatni vagy épp elhallgattatni a hangokat. Így virtuóz játékról aligha lehet szó. A legfontosabb különbség azonban a használatban volt. Hiszen az ókori orgona szórakoztató hangszer volt és gyakran arénákban, cirkuszokban is megszólalt. Nemcsak gladiátor viadalokon, hanem a keresztyének megkínzásakor is szerepet kapott. Nem véletlen, hogy a korai

keresztyén évszázadokban fel sem merült templomi használata. Bár köztudott, hogy az egyházatyák idején a hangszerekkel kapcsolatban egyébként is inkább általános elutasítással találkozunk. (Az ókori orgonatípussal kapcsolatban fontos aláhúznunk, hogy ebből az ún. hydraulisból épp hazánk területén Aquincumban található a legrégebben megmaradt emlékek. Ez is szórakoztató célt szolgált egy tűzoltó laktanyában.) - Terjedelmi korlátok miatt a zárójeles mondat akár ki is húzható. Az orgonaépítészet következő fejezete Bizáncba kalauzol minket, ahol a hangszer a hatalom jelképévé vált rendkívül összetett szerkezete miatt. Megépítése már ekkor is többféle szakma alapos ismeretét, magasszintű mesterségbeli tudást és nem utolsósorban komoly anyagi ráfordítást igényelt, különösen, ha a császári udvar aranyozottezüstsíppokkal épített hangszereire gondolunk. Ugyanakkor nyugaton csak néhány említés maradt fenn orgonáról egészen 757-ig. Ekkor V. Konstantin bizánci császár fejedelmi ajándékként egy orgonát ajándékozott Kis Pippin frank uralkodónak. Ezután gyarapodnak az orgonáról való híradások. Mivel az orgonaépítés összetett mesterségét főleg szerzetesek tanulták ki, a hangszer megjelent a kolostorok, templomok környékén is, eleinte oktatási céllal, később már a liturgiában is. Az udvari pompa kifejezőjéből az isteni dicsőséget hirdető eszköz lett. A billentyűs zene egyik legkorábbi forrása, a Robertsbridge kódex (14. sz. közepe) feltehetően orgonás előadásra szánt darabokat tartalmaz, táncjátékokat és motetta átiratokat. Ez a kétféle műfaj a hangszer világi és egyházi használatára is utal.

A következő mintegy két évszázadban egyre több templomi orgona épült és rögzült a szerepe a liturgia keretei között. Szerepet kapott az szertartás elején, az egyes tételek bevezetésében és a liturgikus ének váltakozó (alternatim) előadásában. Ezeknek az évszázadoknak a dokumentumai már

kifejezetten templomi hangszerként említik. Az EHE falain belül többször tárgyalt téma, hogy a reformátorok eltérően nyilatkoztak az orgonával kapcsolatban. Arról is hallhattunk, hogy Luther álláspontja is változott a hangszerrel kapcsolatban, de tény, hogy az evangélikus liturgikus életben tovább gazdagodott az orgona szerepe, mindenekelőtt a korálokhoz kötődően. Megítélésével kapcsolatban azonban olvashatunk kritikus megjegyzéseket is. 1661-ben jelent meg például Theophil Großgebauer rostocki teológus egy, az egyházat felrázni szándékozó könyve (Wächterstimme aus dem verwüsteten Zion), amelyben néhány passzus a „művészetét bemutató” organistáról és unatkozó, sőt olykor épp az imádkozásban megzavart gyülekezetéről szól. Ezzel szemben Hector Mithobius: Psalmodia Christiana c. könyvében kifejti, hogy az organista feladata, hogy hangszerével Istent dicsérje, és a gyülekezet elcsendesedését,

áhítatát segítse és a híveket az Úr szerinti örövezésre juttassa. Emellett újra és újra megjelenik az orgona jelképes értelmezése is, amely az emberi énekhez hasonlítja a sípok megszólalását, a Szentlélek munkájához a hangszer fújtató rendszerét, vagy a sípok kimunkált arányrendszerét és a hangszer csodálatra méltó szerkezetét a teremtettség jó rendjéhez.

Hogy ez a csoda-szerkezet valóban az áhítatkeltés és a szent örövezés eszköze lesz-e, attól is függ, hogy mi és hogyan szólal meg rajta, de attól is, hogy figyelemmel és értő módon gondoskodnak-e róla gazdái. Ahhoz, hogy teológiai üzenet hordozója legyen, szükséges a nyitott szívű és az orgonazene irányába „érzékenyített” befogadó is.

A történeti képek sora itt most véget ér, de ki-ki hozzáteheti saját tapasztalatát. Ezzel kapcsolatban örömmel kész a párbeszédre: Finta Gergely.

Finta Gergely

Áldás a tanév végére

A Magasságos Isten
Életünk forrása és támaszunk -
Fordítsa felénk arcát
és áldjon meg minket jelenlétéből áradó békéjével
amikor
e különös, küzdelmes tanév véget ér

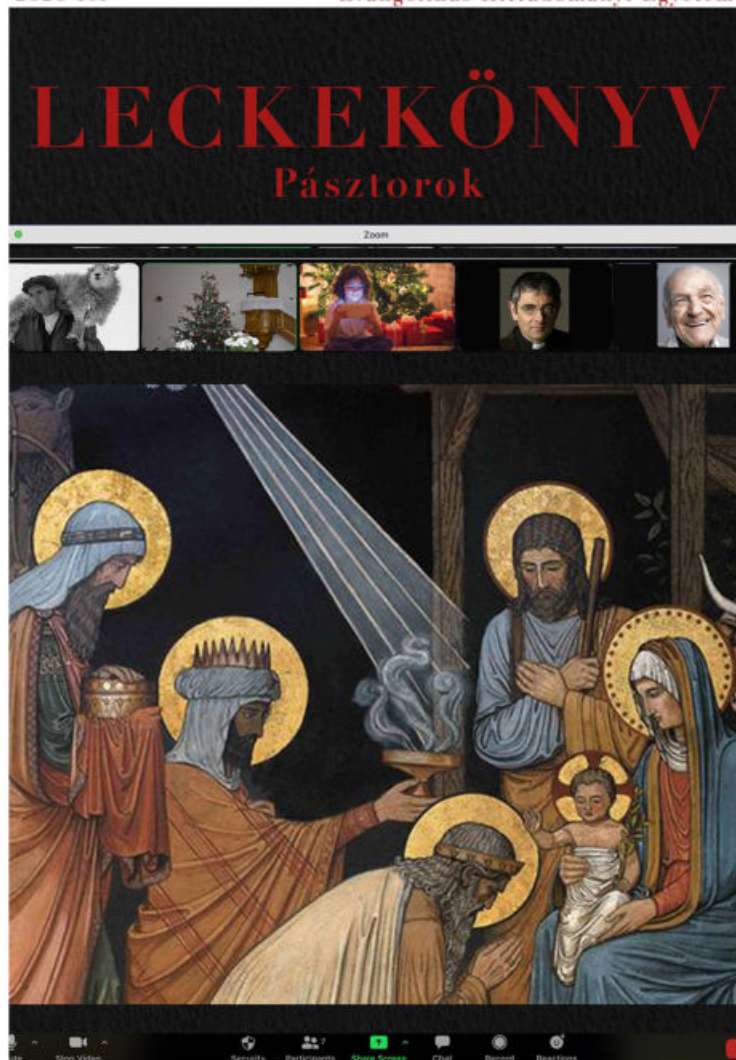
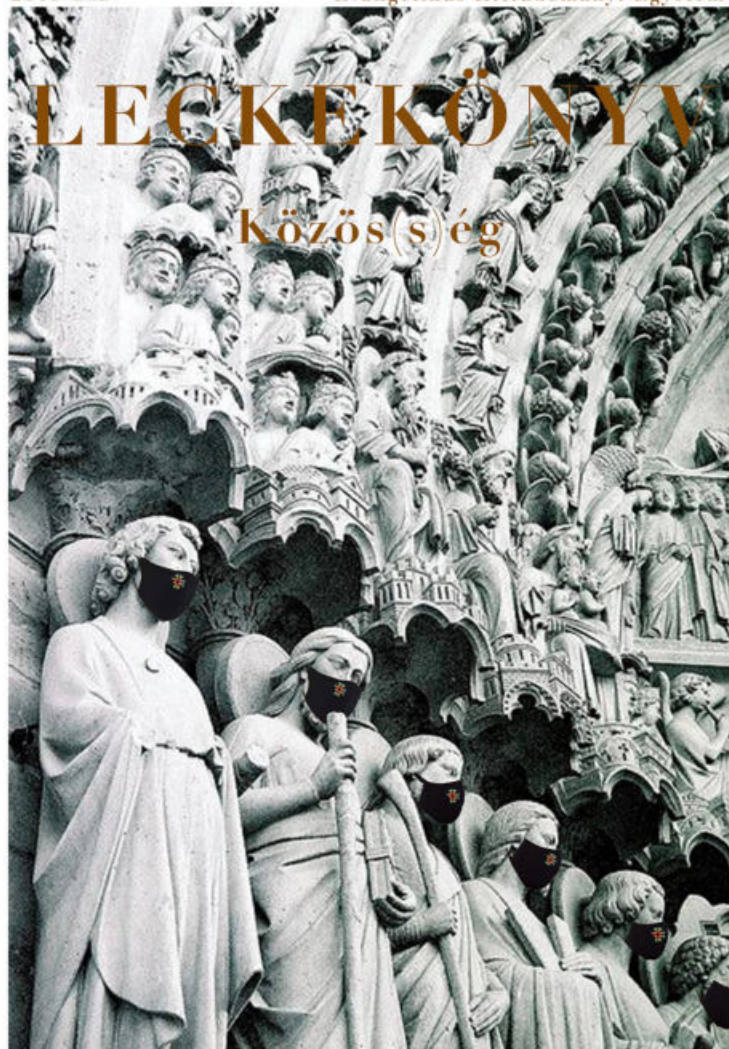
A Magasságos Isten
Fordítsa felénk arcát
és áldjon meg minket gyógyító közelségével
amikor
végre közösségélmények, igazi találkozások várnak
a mögöttünk hagyott hónapok aggodalmai után

A Magasságos Isten
Fordítsa felénk arcát
és áldjon meg minket együttérző szívvel
hogyan megértsük és támogathassuk egymást
hogyan fölfedezhessük a mindnyájunkban ott lüktető Élet erejét
hogyan újra kezdődhessen minden, ami jó
és együtt járassuk be a szabadság új ösvényeit

A Magasságos Isten
Fordítsa most felénk arcát
és áldjon meg minket az Élet örömeivel
hogyan értékesnek lássuk a szeretet apró jeleit is
hogyan megelégedhessünk az egyszerű jóval
hogyan naponta segíthessünk egymásnak fölkelni, föltámadni
hogyan meglássuk az Örökkévaló jóságát az élők földjén
a nyáridő derűs napjaiban

és megismerhessük, áldhassuk Őt
minden napunkon
ami ajándékul
adatik

Így legyen!

Tartalom:

Előszó.....	2.0
Szoktál magadban beszélni?.....	3.0
Agresszió és kommunikáció.....	4.0
A teremtet világ védelme.....	7.0
Szerelmes dallamok a templomban?.....	8.0
Tükröm, tükröm, mondd meg nékem....	11.0
Áhítat.....	13.0
Teológiai tartalmak orgonán?.....	15.0
Áldás tanév végére.....	17.0
Az idei tanév Leckekönyvei.....	18.0

Következő megjelenés: A következő tanév őszén

Szerkesztőség:

Főszerkesztő: Jeszenszák Lilla

ETO szerkesztő: Dobri Eszter

“Meglássuk az
Örökkévaló jóságát
az élők földjén
a nyáridő derűs napjaiban
és megismerhessük,
áldhassuk Őt.”

- Varga Gyöngyi

